

Validarea surselor, fundament al OSINT

Dan BARBU

Sanda GAVRILĂ

Serviciul Român de Informații

e-mail: **ani@sri.ro**

Abstract

Nowadays, evaluating open source credibility is a MUST due to huge amount of available data, as well as to the ever increasing costs of classified data collection. In an ocean of multiple intelligence sources, including the Internet, analysts must be able to identify reliable sources. The alternative is to evaluate each and every piece of information gathered from any kind of source of intelligence interest. Since analysts cannot be specialists on multiple subjects / topics, they have to rely on those open sources that provide them all the useful information they need. A credible source offers „reasonable grounds for being believed”.

Keywords: sources' validation, content analysis, intelligence cycle.

Pentru a-și menține competitivitatea, orice entitate organizațională încearcă să răspundă provocărilor mediului în care își desfășoară activitatea, să anticipeze evoluțiile viitoare și să identifice trendurile, să-și cunoască adversarii și resursele de care dispun, astfel încât managementul organizației să adopte decizii pro-active. În acest scop, colectează și procesează informații care fundamentează deciziile respective, informații obținute din surse deschise sau din surse secrete.

Prevalența orientării către sursele deschise a fost determinată atât de rațiuni economice (costuri mai mici), dar și de revoluția tehnologiei informației și a comunicațiilor, care a avut ca rezultat dezvoltarea și extinderea exponențială a Internetului, principalul vector al boomului informațional.

În prezent, s-a ajuns la consens în privința importanței surselor deschise de informare pentru procesul de intelligence, însă, cu toate acestea, există opinii diferite cu privire la modul de evaluare a credibilității lor.

Din cauza diversității surselor deschise de informare, validarea informațiilor nu este practică. De aceea, majoritatea organizațiilor, atât din

mediul de business, cât și din comunitatea de intelligence, s-a orientat către validarea surselor, stabilindu-și propriile seturi de criterii.

În mod curent, se face confuzie între termenii validitate și credibilitate. Validitatea este un atribut al informației. De asemenea, descrie informația ca fiind, simultan, relevantă și semnificativă. O informație validată reprezintă acea informație a cărei acuratețe poate fi verificată¹.

Deși este importantă pentru comunitatea de intelligence, validarea descrie mai degrabă informația decât sursa, iar singură nu poate măsura credibilitatea acesteia. Astfel, validitatea informației este principalul aspect vizat de analiști.

Analiștii examinează consistența informației și o verifică cu altele deja validate. Cu toate că datele validate pot conduce la surse credibile, *obiectivul ar trebui să fie identificarea surselor ce pot fi validate, astfel încât toate informațiile diseminate de către acestea să nu mai fie supuse procesului de evaluare*².

Validarea unei surse poate oferi unele măsuri de protecție împotriva dezinformării, dar este puțin probabil să combată o campanie de dezinformare elaborată și executată prin intermediul organizațiilor sub acoperire și al agenților de influență. De altfel, un domeniu de preocupare este reprezentat de posibilitatea ca un adversar să plaseze un material prin intermediul surselor deschise, cu intenția de a dezinforma analiștii OSINT.

Criterii și metode de validare a surselor deschise de informare

În funcție de suportul de difuzare, conținut și modul de diseminare, sursele deschise de informare pot fi clasificate în două mari categorii, fiecare dintre acestea impunând metode specifice de validare:

¹ Potrivit lui Robert Steele, conceptul de OSINT validat (OSINT-V) se referă la OSINT care a fost confirmat de surse secrete. În accepțiunea NATO, OSINT-V reprezintă o informație căreia i se poate atribui un grad înalt de certitudine. Poate fi produsă de un analist multisursă din serviciile de informații, cu acces la surse secrete, ce activează în structurile unui stat sau ale unei coaliții. Totodată, poate proveni dintr-o sursă deschisă sigură, care nu ridică semne de întrebare în privința validării.

² Această modalitate de lucru este impusă și de expertiza necesară analistului OSINT pentru a califica informațiile drept valide, varietatea subiectelor / tematicilor tratate de sursele deschise de informații, volatilitatea mediului de securitate și lipsa timpului făcând imposibilă specializarea în toate domeniile vizate.

▪ **Surse deschise clasice**

- publicații periodice (ziare, reviste), cărți (de specialitate, de telefoane, „Pagini aurii”, anuare), materiale documentare (broșuri, studii), hărți, fotografii;

- „literatura gri” – totalitatea materialelor care nu sunt disponibile prin intermediul canalelor tradiționale de publicare, distribuție sau control biografic;

Datele oficiale – rapoarte guvernamentale, bugete, statistici demografice, audieri, dezbateri legislative, conferințe de presă, discursuri, dar și informațiile din medii profesionale și academice – conferințe, simpozioane, documente elaborate de asociații profesionale, lucrări academice și ale experților din diverse domenii, se încadrează în această categorie³.

- transmisiile audiovideo în eter (radio, TV).

▪ **Surse deschise online**

- Denumite generic new media și reprezentând *orice produs media digital care este interactiv și distribuit prin rețele informatice sau totalitatea textelor, sunetelor, imaginilor și elementelor grafice prelucrate pe computer și reunite în baze de date* (enciclopedii electronice, bloguri, comunități virtuale, social networks, files-sharing, ediții electronice ale presei tradiționale, portaluri informaționale, lumi virtuale, forumuri, biblioteci digitale etc.).

Spre deosebire de cazul mass-mediei clasice (unde există un volum controlabil de informații; identitatea și agenda emițătorului sunt cunoscute; este folosit modelul clasic al comunicării un emițător / mai mulți receptori), validarea unei surse online presupune abordări diferite, datorate în primul rând diversității și specificului lor.

În cazul evaluării unei surse deschise clasice (studii, cărți, publicații periodice etc.) există avantajul evaluării anterioare a acestora de către cercetători, editori sau bibliotecari. Aproape toate sursele de acest tip au fost evaluate într-un fel sau altul înainte ca analistul OSINT să intre în contact cu ele.

Criteriile de evaluare a surselor deschise tradiționale pot fi folosite drept ghid și pentru evaluarea surselor online.

³ Furnizori de „literatură gri” sunt institutele de cercetare, think-tank-urile, corporațiile, guvernele, partidele politice, mediile academice.

I. Evaluare inițială

Autorul

- Unde lucrează și ce activitate a desfășurat? Ce afiliere are? Ce educație / pregătire profesională are? Ce alte articole a scris? Subiectul abordat în materialul vizat face parte din aria de expertiză a autorului?

- Ați mai întâlnit numele autorului? A fost citat de alte surse? Există referințe biografice despre el? Autorii reputați sunt citați frecvent de specialiști / cercetători.

- Este autorul asociat cu o instituție / organizație reputată? Dacă da, care sunt valorile și obiectivele acesteia?

Data publicării

- Materialul este de actualitate?

- Sursa difuzoare diseminează materiale noi? Care este frecvența publicării? Dacă subiectul face parte dintr-un domeniu dinamic, cu o dezvoltare rapidă, verificați caracterul de noutate al acestuia.

Număr de ediții

- Materialul este publicat / difuzat în premieră sau reprezintă o variantă actualizată? Dacă este actualizat, sursa respectivă acordă o atenție deosebită noutăților din domeniul abordat, fiind preocupată să reflecte schimbările apărute și să-și armonizeze conținutul?

Existența mai multor ediții ale unei lucrări indică faptul că aceasta a devenit un standard în domeniu.

Editor

- Verificați editorul. Dacă lucrarea vizată este publicată de editura unei universități, în cele mai multe cazuri reprezintă o lucrare cu caracter științific. Cu toate acestea, chiar dacă editorul este o instituție reputată, calitatea lucrării nu este garantată. În schimb, se poate afirma că editorul apreciază lucrarea / sursa respectivă.

Titlul publicației

- Poate indica dacă este o publicație științifică sau dedicată publicului larg. Distincția este foarte importantă, deoarece relevă gradul de complexitate al ideilor expuse.

II. Analiza de conținut

Citiți prefața lucrărilor pentru a determina intențiile autorului în demersul de realizare a acesteia. În cazul cărților, verificați cuprinsul

lucrării pentru a vă face o imagine de ansamblu asupra conținutului, precum și referințele (note bibliografice). Includerea bibliografiei cu respectarea standardelor academice denotă atenția acordată de autor lucrării sale.

Audiența vizată

- Determinați cărui tip de audiență i se adresează materialul / sursa: unui public avizat sau publicului larg.

Modul de reflectare

- Materialul este informativ, de opinie sau propagandă? Faptele pot fi verificate cu ușurință, dar opiniile, deși se bazează pe fapte, reprezintă interpretarea acestora.

- Informațiile sunt documentate sau pot fi combătute? Există dovezi care să susțină informațiile? Notați erorile sau omisiunile.

- Ideile și argumentele prezentate sunt similare celor pe care le-ați mai întâlnit? Cu cât un autor se detașează de opiniile celorlalți specialiști în domeniul abordat, cu atât mai critici trebuie să fiți față de ideile acestuia.

- Autorul este obiectiv, imparțial? Verificați dacă folosește un limbaj care are drept scop inducerea unor stări emoționale.

Gradul de acoperire a temelor abordate

- Verificați dacă sursa consolidează idei vehiculate anterior sau aduce informații noi, ori dacă subiectul este tratat superficial.

- Determinați dacă materialul reprezintă sursa primară sau dacă reprezintă o preluare, deoarece sursele primare ar trebui folosite în procesul de documentare.

Aspect

- Este publicația organizată în mod logic? Secțiunile principale sunt prezentate distinct?

Recenzii / prezentări

- Identificați recenzii / prezentări ale surselor / materialelor. Este recenzia pozitivă? Sursa este descrisă ca fiind obiectivă, ori lucrarea ca fiind o contribuție valoroasă în domeniul abordat?

În lucrarea sa „Authoritative Guide to Evaluating Information on the Internet”, Alison Cooke, reputată specialistă în căutarea pe Internet, susține ideea folosirii criteriilor de evaluare și validare a surselor deschise tradiționale și în procesul de validare a surselor online, cu unele variații.

De fapt, variațiile reprezintă acele metode și tehnici necesare pentru a stabili identitatea autorului, proprietarul sursei, locația serverului

de hosting, afilierea, apartenența la comunități online, software-ul folosit, e-mailul autorului, traficul sursei și proveniența audienței etc.

Extinderea Internetului și apariția aplicațiilor Web 2.0, a căror implementare a condus la transformarea World Wide Web într-un mediu interactiv, a avut drept consecințe un număr imens de website-uri corporate / personale, bloguri, forumuri, popularitatea fără precedent a rețelelor sociale (sute de milioane de conturi), dar și creșterea alertă a conținutului generat de utilizatori și diversitatea limbilor și a pachetelor în care este livrată informația.

Grafic

Deși asistăm la creșterea constantă a volumului de informații, determinată în principal de dezvoltarea mediului virtual, realitatea a demonstrat că nivelul informațiilor relevante a rămas aproape același, însă efortul pentru decelarea lor este mult mai mare.

O asemenea abundență informațională are însă și aspecte negative: în mediul Internet nu există filtre. Datorită faptului că oricine poate scrie o pagină Web, regăsim documente a căror calitate variază foarte mult, având autori / proveniență diversă (copii, studenți, profesori, cercetători, structuri guvernamentale, promotori ai teoriei conspirației). Rezultatul este acela că resurse excelente pot fi alăturate unora îndoielnice.

Astfel, principalele dificultăți întâmpinate în procesul de identificare și validare a surselor online sunt generate de caracteristicile Internetului și facilitățile oferite de acest mediu, respectiv anonimatul relativ al utilizatorilor și (re)transmiterea virală a unor informații ce pot fi relevante.

Totodată, este necesară filtrarea conținutului pentru a elimina informațiile care se repetă, permisivitatea mediului online în privința preluării conținutului conducând la copiere și postarea acestuia fără menționarea autorului sau sub o formă modificată. În acest sens, se impune verificarea tuturor surselor de referință oferite, și compararea materialelor pentru a identifica asemănările / diferențele care pot indica sursa / autorul primar.

Etape ale procesului de validare, specifice surselor online:

- verificarea url-ului sursei – poate releva caracterul personal al acesteia (includerea în url a numelui) sau ajută la evaluarea credibilității sursei (coroborați domeniul de înregistrare – de exemplu: .com, .eu, mil, .gov, .net, .tk, .org – cu conținutul publicat);

- evaluarea designului sursei (elaborat sau simplu) și a softului utilizat – oferă indicii cu privire la sumele cheltuite și implicit la valoarea / importanța pe care o are pentru proprietar;

- verificarea adresei sponsorilor sau paginile către care trimit eventualele materiale (banner) publicitare;

- determinarea frecvenței postării articolelor (unele surse postează ora și data publicării articolelor);

- verificarea aspectului paginii în trecut (prin utilizarea instrumentului „Wayback Machine”);

- identificarea serverului (hosting privat, public, gratuit sau cu plată) – prin serviciul gratuit <http://www.whois.net>;

- traficul înregistrat și datele privind proveniența utilizatorilor – www.alexa.com, www.quarkbase.com;

- mesajele transmise (sunt originale sau preluate – de unde?) și audiența vizată – relevă orientarea și, posibil, obiectivele;

- verificarea codului sursă al paginii – poate conține informații suplimentare, inclusiv e-mailul autorului;

- folosirea instrumentelor oferite de Google pentru identificarea linkurilor către sursa vizată – în căsuța dedicată căutărilor scrieți sintaxa link to: www.sursa.com;

- cercetarea mediului online pentru identificarea utilizatorilor (după ID) care postează / accesează sursa – utilă pentru regăsirea conturilor și mesajelor lor postate pe alte surse, pentru a stabili relațiile dintre acestea și, eventual, afilierea la diverse rețele de bloguri, trusturi media, grupări politice sau mișcări extremiste / teroriste;

- monitorizarea comentariilor postate de utilizatori, pentru identificarea mesajelor editate / șterse de către administrator / moderator – relevă blocarea conținutului care contravine ideologiei pe care sursa o promovează;

- cercetarea mediului online și a bazelor de date disponibile pentru regăsirea referințelor despre sursă / utilizatori sau a autorilor identificați.

Analizarea cronologiei unor evenimente și a traficului înregistrat de anumite site-uri în intervalul anterior producerii acestora poate releva existența unui tipar de acțiune (traficul sau numărul de mesaje postate scade / crește brusc înaintea unui atentat terorist), a cărui corelare cu alte elemente și informații din surse secrete poate ajuta la instituirea unor măsuri preventive.

Concluzii

OSINT plasează omul în centrul procesului de intelligence, eficiența sa depinzând de capacitatea „profesionistului” de a extrage dintr-un volum mare de informații conținutul relevant și de a identifica și valida sursele disponibile (fie clasice, fie *new media*), fără a fi nevoit să evalueze fiecare informație colectată.

Bibliografie:

1. Dyèvre, Axel, *Intelligence cooperation: The OSINT option*, octombrie 2008.
2. Guțu, Dorina, *New Media*, Editura „Tritonic”, București 2007.
3. Norman, Dax R., *How To Identify Credible Sources On The Web*, accesibil la adresa <http://sites.google.com/site/daxnorman2/>.
4. Steele, Robert David, *Open Source Intelligence (OSINT) – Draft Chapter for The Handbook of Intelligence Studies*, accesibil la adresa oss.net.
5. Tekir, Selma, *Open Source Intelligence Analysis: A Methodological Approach (Paperback)*.
6. „NATO OSINT Handbook 2001”.
7. „NATO OSINT Reader”.
8. „NATO Intelligence Exploitation of the Internet”.
9. <http://www.europolitics.info/dossiers/defence-security/intelligence-cooperation-the-osint-option-art151325-52.html>.
10. <http://kentsimperative.blogspot.com/2008/09/crowdsourcing-osint.html>.
11. http://en.citizendium.org/wiki/OSINT#cite_ref-6/.
12. <http://www.library.jhu.edu/researchhelp/general/evaluating/index.html>.
13. http://unfccc.int/essential_background/library/items/1420.php.
14. <http://www.library.cornell.edu/olinuris/ref/research/skill26.htm>.